

د استاد الفت

حُينې نورې نشر شوي او نه نشر
شوي مضامين

Ketabton.com

www.ulfat.de

فهرست

مخ	سرلیک
1	فلسفه.....
2	فیصله گرانه ده.....
3	د بیان آزادی.....
4	آمرات.....
4	زورور.....
5	د رجب خان له قاموس خڅپڅو لغتونه.....
6	پار.....
8	زمونږ آرزو.....
10	زړونه.....
11	د لوی خدای په پاک نامه او د ده په توفیق.....
13	واورئ او خبر شئ!.....
15	ملی حکومت.....
18	زمونږ هونښیارات.....
19	دا وایم - دا نه وایم.....
20	دوه جنازې.....
21	ناحقه دعوه.....
23	وگورئ!.....

بسم الله الرحمن الرحيم

فلسفه

(۱)

حیڼې کارونه په ظاهره ډېر بد معلومېږي او په حقیقت کې ډېر ښه وي. د خلقو په نظر کې ظلم وي او چه فلسفه یې ولټوې سراسر رحم او دلسوزي وي. زمونږ سترگې او د فیلسوفانو سترگې ډېر فرق سره لري. هغه چه مونږ ته بد ښکاره کېږي هغوی ورته ښه وائي، چه مونږ ئې ښه گڼو دوی ئې بد بولی.

وائي چه انسان پخپل خیر و شره نه پوهېږي او ډېر ځله په ښو باندې د بدو گمان کوي مگر یو فیلسوف نه غولېږي او ښه و بد پېژني. مونږ ډېر سادگان یو او عمیق نظر نلرو. مونږ ته کله یو کوټوال غل معلومېږي او له کوټوالیانو څخه وېرېږو. علاقدار او حاکم زمونږ د غورسۍ او حق ساتلو دپاره راځي مگر مونږ ورنه سر ټکوو او وایو چه ظلم کوي.

اورېدلی مودی چه یو سړی حاکم په ناحقه بندی کړ او هغه په زندان کې قرآن شریف یاد کړ. یو بل ئې د دښمنانو په خوله په زندان کې لس کاله وساته هغه د ډېر هنر او کمال خاوند شو او د محبس ډېر ښه صنایع د ده په لاس جوړېده.

حاکم صاحب ویل زه پوهېدم چه دی بې گناه دی مگر که بندی شوی نه وای دښمنانو واژه او حیات ئې په خطر کې و. د ده دغه هنر او کمال هم د محبس برکت دی نو مونږ باید ډېر ظاهر بین نشو او د هر شی فلسفه ولټوو.

زمونږ ډېر خیر خواهان او حامیان مونږ ته ځانونه د ظالمانو په څېر ښی او زمونږ د عقل او فکر امتحان اخلي.

که مونږ ظاهر بین او بد بین نه اوسو نو ماران او لړمان هم بېفایدي نه دي پیدا شوي. که زمونږ گمانونه ښه وي او د وحدت او یووالی له فلسفې سره آشنا شو د غله او پیره دار فرق له مینځه ځي.

هونسياران وائي که چنگيز او هلاکو نه وای پيدا شوي نن به دنيا په مونږ باندې ډېره تنگه وه او د قحط له لاسه به مود حان غوښې خورې.
نو مونږ بايد خپل حقيقي خیر خواهان او د بشریت خادمان هېر نکړو.

فيصله گرانه ده

(۲)

خو ورځې پس دلته راغلم يوه ويل له پخوا نه تيار شوی ئې او رنگ دې ډېر ښه دی. بل په ډېر تعجب تپوس کاوه چه رنگ دې ولې خراب دی لکه چه ډېره رنځوری دې تېره کړی وی. زه هېڅ پوه نشوم چه کوم یو رښتیا وائي او د چا نظر صحیح دی. زه په دوه و کښی شوم او حان مې نه پېژانده چه له پخوا نه ښه شوی یم که خوار شوی یم؟

هر کله چه مونږ په دغسې ظاهري او ساده مسئله کښې دومره اختلاف لرو نو په هغو مسایلو کښې به مو څه حال وي چه ډېر زیات عقل او فکر ته پکښې ضرورت وي او علمی تحقیق و تدقیق غواړي.

له نورو نه نه یم خبر ما نه خو اوس لوری او لودن وړک دی او داسې مقام ته نژدې شوی یم چه د تور او سپین فرق رانه ورکېږی او وېرېږم چه بیخي فیلسوف شم.

فلسفه هم له پوهېدلو څخه شروع کېږی او په نه پوهېدلو ختمېږی.
د دنیا ډېرو لوړو فیلسوفانو هم په آخر وخت کښې ویلی دي دومره پوهېږو چه په هېڅ نه پوهېږو.

زمونږ ځینې پوهان او هونسياران هم اوس په دغه مقام کښې قدم وهی. دوی ته اوس د ښو او بدو فرق گران شویدی.

زمونږ ځینې کار داران هم اوس د مملکت په خیر و شر نشی پوهېدلی دوی اوس همدغومره پوهېږی چه نه پوهېږو.

له دوی نه باید په مهمو او غیر مهمو مسایلو کښې کومه قطعی فیصله ونه غواړو ځکه چه دوی د شک او تردید په مقام کښې بند دی او له تذبذب نه نشی وتلی.

د بیان آزادی

(۳)

باور کړئ چه دلته د خبر او بیان آزادی ډېره زیاته ده. هغه څه چه مونږ ویلی شو په نورو ملکونو کېنې ئې څوک نشی ویلی، دلته هر راز خبرې کېږی او هر څوک هر څه ویلی شی. د دې خبرې د اثبات دپاره زه ډېر قوی دلایل لرم چه هېڅوک ئې تردید نشی کولی او هر څوک ئې منی. لار شئ چېرته چه د دیموکراسی نغاره غږېږی او د بیان آزادی پکښې ډېره زیاته ده هلته به هم د خبرو آزادی دومره پیدا نکړی شی لکه چه دلته ئې کوری. نن په ډېرو عصری او مدنی ممالکو کېنې هلته چه دیموکراسی او آزادی خپل معراج ته رسېدلې ده هېڅوک دا جرئت نشی کولی چه د یوه لوی سړي په مخکښې مداحی وکړی او له تملق نه کار واخلي مگر دلته مداحان او متملقین دغه جرئت کولی شی او هېڅ تکلیف یا ضرر نه وینی. اوس په دیموکراتو دولتو کېنې څوک دا نشی ویلی چه له دیموکراسی نه دکتاتوری ښه ده مگر دلته دا بحثونه آزاد دي او د استبداد طرفداری هم ځینې خلق کولی شی. په نورو ځایونو کېنې ډېر لوی کسان خپله ملامتی په قام او ملت نشی اړولی مگر دلته د علاقدار میرزا هم دا ویلی شی چه ملت جاهل دی او ټوله ملامتی په دوی کېنې ده. نن په ډېرو مهذبو ملتونو کېنې ډېر مقتدر اشخاص چا ته کنځلی نشی کولی او فحش ویل اخلاقاً ممنوع دی مگر دلته مونږ دغه بدې خبرې ډېرې اورو او یو آمر خپل مامور ته پوچ ویلی شی. د دروغو ویل چه بیخی منع دی له هر ځایه دلته ډېر ویل کېږی او دا یوازی مونږ یو چه خاین ته صادق، جاهل ته عالم، نا پوه ته افلاطون او ارسطو ویلی شو.

آمران

(۴)

مونږ به په تروه وچولی خبرې کوو، تاسی به په کږه غاړه د مجرمینو په خېر ولاړ اوسئ او بلی صاحب به وایاست.

مونږ به په هر کار کېږي کار لرو نور به زمونږ په کارونو کېږي د فکر کولو حق هم نلری. مونږ به هیڅ نه کوو مگر کارونه به ټول زمونږ په توجه کېږي. حلمیانو ته به په نفرت کوږو خو دوی به مونږ خپل حامیان گڼي او په محبت به راته کوری.

مونږ به په هېچا اعتماد نلرو او ټول خلق به په مونږ پوره اعتماد لری. زمونږ خوف او زمونږ محبت به په آخره درجه په هر زړه کېږي وی. څومره چه له مرگ څخه وېرېږئ هغومره به له مونږ نه هم په خوف کېږي اوسئ. په هره اندازه چه ژوند او حیات محبوب گڼئ مونږ به هم هغومره محبوبیت لرو. هو! مونږ یوازی خپل رعب او هیبت ستاسو په نظر کېږي نه غواړو باید شدید محبت هم له مونږ سره ولری.

یوازی محبت هم زمونږ په کار نه دی باید زمونږ له خوفه زړونه ورپېږي. زمونږ په حضور کېږي بې له عجز و نیازه هېڅ راز خدمت، صداقت او فعالیت نه قبلېږي که عاجزی او خادمانه اوضاع درسره وه هر راز خیانتونه معاف کېدلی شی. پام کوه چه دلته پخپلو خدمتونو او صداقتونو مغرور یا بې پروا راشی. هر کله چه راځي که دی هر څومره مهم کارونه کړی وی د یوه مقصر په حیث راځه او سرتیټی راځه.

زورور

(۵)

د زورورو په مخکښې خبرې کول څه آسانه کار نه دی او هر څوک ئې نشی کولی. د دوی مزاجونه ډېر باریک وی.

کله ورباندې ډېره ښه خبره بده ولگېږي او سړی جو جو کړی.

کله پری کنځلې ښه تاثیر وکړی او بده خبره ئې له پامه ښه راشی.
زه پوه نشوم او څه مې وویل زما خبره پرې ښه ونه لگېده ځکه راته په قار شو او وئې
رتلم. که زه په نزاکتونو پوهېدلې، که ما ته د دربارونو اوضاع معلومه وای داسې به نه و
شوی.

ما موقع ونه پېژندله او ډېره لویه بې ادبې رانه وشوه.
ده ماته وویل په وطن کېښې څه حال دی؟ حاکمان او کارداران څنگه دي؟
زه خبر نه وم چه دي په رښتیا ویلو خوابدی کېږی او حقه وینا پرې بده لکېږی. مونږ
خو په کلو او بانډو کېښې لوی شوی یو، علم او پوهه نلرو، د لویو خلقو په خوی و بوی
بلد نه یو او په هر ځای کېښې هر چا ته رښتیا رښتیا وایو.
په مونږ باندې هېڅوک نه دی ملامت دا زمونږ خپله گناه ده.
سړی باید پخپله گناه اعتراف وکړی او خپله ملامتی ومني.
زه دا منم چه مونږ نه پوهېږو او خبری مو لوارې دي.
دوی لوارې وریجې هضمولی شی مگر لوارې خبری نشی اورېدلی.
ماته وروسته چا وویل چه سړی د زورورو په مخکښې دغسې خبری نه کوی تا خو به
له ځانه سره دومره فکر کړی و، چه ته له چا سره غږېږې؟ او څه وائی؟
هغه بل چه هلته ناست و لکه چه زما دوست و او زړه بې راباندې وسوزېده ځکه ئې
ووېل چه صاحب جهل او ناپوهی خو لوی عذر دی.
(از خورد ها لغزیدن از کلان ها بخشیدن)

د رجب خان له قاموس څخه څو لغتونه

(۶)

مساوات: خاین او صادق، لایق او نالایق، پاکنفس او رشوت خور، کاریگر او بېکاره
یوشان او برابر کېل.

دیموکراسی: د رشوت ازادی، د ظلم ازادی، د بېباکۍ ازادی.
اصول: هغه چه رواجول بې د مسکراتو او مخدراتو غونډې ممنوع وی.

انحصار: هغه تجارت چه هر څوك ئې نشي كولى لكه د حكومتونو او ماموريتونو
خرڅول.

حاکم: پخپل سر او خود مختار، هغه چه ظلم او استبداد ته اداره او انضباط وائي.
مامور: هغه چه دريشی كوی او كار نه كوی.
اقتصاد: له خوارنو او مسكينانو څخه څه اخستل او بډايانو ته ئې وركول يعنې د
زكوة عكس او ضد.

شورا: هغه چه هر څه ويلي شي او هېڅ نشي كولى.
خادم دين و دولت: چه د حاکم او نایب الحكومه خدمت ئې په ډېر اخلاص كړی
وی.
د سترگو خاوند: چه هر څه ورته ووائي وائي په سترگو.

ډار

(۷)

پېری نه دی، روې نه ده، شیشکه نه ده، بلا نه ده مگر انسانان ډاروي. له څه شي
نه؟ او له چا نه؟

له ښو ښو كارونو، له رحم او شفقت نه له عدل و احسانه، له خپلو وروڼو او بنيادمانونه
دی وائي: دغه خلق چه د ډېر پخوانی ظلم په ځنځيرونو كلك تړلي دي كه هر چا
خلاص كړه اسمان به ړنگ شي ځمكه به په بل مخ واوړی.

كه د دوی لاسونه او پښې تړلي نه وی غلا به كوی، سړی به وژنی، لارې به وهی،
دارې به غورځوي، وينې به تويوی.

كه د دوی ژبې تړلي نه وی هغه څه به وائي چه تحمل ئې نشي كېدای.
كه د دوی سترگی نه وی تړلی سپين سترگی به شي او هر څه ته به په نفرت كوری.
نو بايد دا د پخوا زمانی زبان بندی او چشم بندی وساتو. دوی بايد همدغه شان په
ځنځيرونو تړلي وی او دغه ډار چه د دوی په زړونو كښې موجود دی ډېر ټينك وساتل
شي.

که دغه طلسم مات شو او د خلقو ډار والوت سپړتوب ځی او بربادی راځی. تاسې باید د خپلو خزانو او جواهرو ساتلو ته دومره ډېره توجه ونکړی بلکه خپل ډار د خلقو په زړونو کې له سرو او سپینو، له الماسو او لعلونو ډېر ټینګ وساتئ او خپلی ټولی پېری د همدغه شي د ساتلو دپاره مقررې کړئ.

زه چه دا خبرې اورم ډارېرم او دا نشم ویلی چه دغه ډار که له زړونو و اوزی په زړونو کې به مینه او محبت پیدا شی، دغه عناد او نفرت به په صداقت او صمیمیت بدل شی، دغه مقید او ترلی قوتونه او استعدادونه به په کار ولوېری دا وطن به آباد شی.

دا خبرې په زړونو کې کړزی خو له ډاره ئې څوک نشی ویلی.

خوف او ډار دلته دومره غلبه موندلی چه اوس مونږ له هر څه وېرېرو او ډاکتران راته د قاتلانو په رنگ کې معلومېری. یو وخت و، چه مونږ له ظلم و وحشت څخه نه وېرېدو او هر څه مو کول سترگی اېستل، تورو څاگانو کې خلق اچول، قین او فانه، تېل داغ او ژوندی بنیادمان ونډ ونډ کول زموږ کارو.

مونږ دغه شان بد بد کارونه کول او نه ډارېدو مگر نن یو ښه کار له ډاره نشو کولی او

عدل و احسان هم مونږ ډاروی.

مونږ اوس له مثبت او منفي ډوارو خواو وېرېرو او هر څه ډېر مهیب په نظر راځی. نه

هغه ظلم او استبداد کولی شو چه پخوا مو کاوه نه هغه احسان او عدالت کولی شو چه دنیایي رانه په ټینګه غواړی.

زمونږ مثال داسی دی لکه چه ډېره سخته وچکالی وی او ټول خلق د یوه لوی

قحط راتلو نه په وېره کې وی، هر یو تصور کوي چه په وطن به داسی لوړه راشي چه

ځوی به له پلاره بېزاره وي او مور به د ځوی پروا نلری، د همدغه ډار په وجه ټول

خلق لوی او واړه له کورونو څخه د استسقا او بارانه په طلب اوزی، مونځونه کوی

دعاګانی کوی زاری کوی او له خدایه باران غواړی، پاک خدای په دوی مهربانه کېری

او د شپې له مخی یوه داسی توره وربخ په آسمان کې پیدا کېری چه زورور بارانونه،

شدید سیلابونه، رعد او برق، تندر او تالندې ورسره شته.

اوس کورو چه توره شپه ده باران په ډېر شدت اوری، په آسمان کې ډېر هیبتناک

غرونه دی او له غرونو څخه سخت سیلابونه راروان دی، دلته هغه پخوانی ډار په یوه

بل ډار بدلېری هر یو غدر او زاری کوي چه باران ودرېری او آسمان خپلی اوبه بېرته

ونیسې. یو کمان کوی چه زما کور به سیلاب یوسی، بل وائی په فصل او کنت به مې

زوروري څرې واوري او هر څه به له خاورو لاندې شي، څوك وائي رڼه مې په غره كښې ده مېرې او پسونه به مې سيلاب يوسي.

د دغسې احتمالي او شخصي ضررونو په وجه هر يو غواړي چه يو عام رحمت بند شي او هغه څه چه په دعاگانو پې غوښتنه په دعاگانو ئې رد كړي.

دا تشبیه زما خوښه ده د ديموکراسۍ سيلاب همدغه شان مونږ وپروي او ځينې شخصي او احتمالي اضرار پکښې متصور دي مگر له عامې فايدي نه ئې هېڅ انکار نشي کيداې.

مونږ هماغه خلك يو چه له بارانه او له نه بارانه دواړو نه په وېره كښې يو او په هېڅ حال كښې ډار رانه نه ځي، پخوا له استبداده وېرېدو اوس له ديموکراسۍ څخه وېرېدو او ډېر ښه شي راته توره بلا معلومېږي.

زمونږ آرزو

(۸)

مونږ آرزو لرو او د خپلې آرزو دپاره جد و جهد په ځان لازم كښو. دا آرزو كومه ټيټه او شخصي آرزو نه ده. مونږ د كوم شخص شخصي دښمنان نه يو او نه شخصي علايق را باندې دومره اثر لري چه مونږ له خپلو عالي او اجتماعي آرزوگانو راواړوي. زمونږ كار له اساساتو او كلياتو سره دي او جزئياتو ته په جزئي نظر كورو.

مونږ عمومي اصلاحات غواړو او په ټينگه ئې غواړو.

زمونږ گران او محبوب پادشاه د ديموکراسۍ پالونكي او ساتونكي دي.

ديموکراسي مونږ ته د حق ويلو جرئت او د صحيح فكر كولو همت او طاقت

راکوي.

مونږ له ديموکراسۍ نه همدغه شي غواړو.

مونږ ارزو نلرو چه ديموکراسي مونږ ته د کنځلو کولو او محض بدو ويلو موقع

راکړي.

دا څيز زمونږ نه دي خوښ او نه ئې خوښوو.

زمونږ پروگرام دا دی چه په مهذبه لهجه، په سره سینه، په عقل و منطق ښو ته ښه او بدو ته بد ووايو. بد کارونه، بد خوږونه، بد فکرونه بد وگڼو او خپل لوستونکی په ښو او بدو پوه کړو، د خلقو پوهول مونږ د اساسی اصلاحاتو اساس گڼو او زمونږ اساسی مرام همدغه دی.

دغه مرام مونږ په ډېر ښه صورت د اصلاحاتو په نیت تعقیبوو. پدې لاره کښې که حقانه انتقاد او اعتراض په هر چا باندې راځي مونږ به ترې هېڅکله سترگی پټې نکړو ځکه چه سترگی پټول او حق پټول لویه غلا او لویه گناه ده. مونږ به اعتراضونه او انتقادونه وکړو مگر کنځلې به ونکړو. مونږ د ښه ملاتړلی ده چه د ښو او بدو تمیز وشي او دغه پوهه ډېره عامه او مکمله شي. دا کار مونږ د لوی خدای په توفیق کوو مگر بې ترتیبه ئې نه کوو او د محیط د هضمولو قوه په نظر کښې لرو. مونږ د افراط طرفداران نه یو لکه چه د تفریط نه یو. حقیقی او صحیح اعتدال پرېښودل مونږ گناه بولو مگر د اعتدال په نامه هر څه نشو قبلولی.

مونږ پدې ټینگ یقین لرو چه پاک خدای د حقې لارې مل دی او څوک چه په ښه نیت یوه ښه مقصد ته په ښه لاره روان وی هېڅکله ئې د اس حین نه کړېږي. څوک چه ملی او اجتماعی ارزوگانې لری او له خپل وطن، خپل پادشاه، خپل قام سره رشتیانی مینه لری هغه باید کونښن وکړی چه د خپلو ښو ارزوگانو تمثیل په ښه صورت وکړی او ښه شی چاته بد ونه ښی. هغه باید دا ونه وائي چه زما ارزو نیکه او مبارکه ده که نور هر څه تصور کوی کوی دې زما ورسره کار نشته.

زما په عقیده افهام او تفهیم د کامیابی مهم شرط دی او هر څوک چه اصلاحات غواړی باید د حسن تفاهم اصل هېر نکړی. زه چا ته دا نه وایم چه (استغفر الله) د حق دپاره مجادله مه کوه ځکه چه پخپله دغه کار کوم او خپل فرض ئې گڼم. زه وایم: و جاد لهم بالتی هی احسن. دا وه زما او زما د حینو ملگرو ارزو چه زه ئې هغو کسانو ته ښکاره کوم چه ما ته په ښه نظر گوری او په لاره کښې ما د مخه کوی.

زړونه

(۹)

زه له زړونو سره لږ غوندې آشنا يم زه هلته يو څه كورم او په معنوي هم پوهېږم. په زړونو كښې يو څه شته چه په ژبو كښې نشته. تاسې د هر چا په خبرو مه غولېږئ او زړونو ته لاره پيدا كړئ.

پوهېږئ چه زړونو ته لاره څنگه پيدا كېږي؟ او په دغه لاره څوك تلي شي؟ پدې لاره موټرونه نشي تلای، دآسونو او كچرو لاره نه ده، خره او غوايي پدې لاره نه درومي. د كبر او غرور خاوندان او زورور دا لار نشي موندلې.

د چا په سينه كښې چه زړه نه وي او په زړه كښې رحم و عاطفه نه وي له هغه نه دا لاره وركېږي او بل طرف ته ځي.

د دې لاري خضر او رهبر له خلقو سره اخلاص، الفت او رښتيايي محبت دي. ما د اخلاص او محبت له برکته زړونو ته لږ غوندې قرب حاصل كړ او هلته مې يو څه وليدل زه هغه ټول څه اوس نشم بيانولی خو همدغومره وایم ډېرې ژبې شته چه د زورورو په ثنا او صفت نه مېرېږي مگر يوزره هم نشته چه زور او زورور ئې خوښ وي.

دا خبره له ما نه يوسئ او د زور و قوت خاوندانو ته وواياست:

زورور به هر څه پيدا كړي شي مگر په زړونو كښې قدر نشي پيدا كولی. هغه چه خلق تربنه وېرېږي هېڅكله نه محبوب كېږي.

په يوه زړه كښې يوشې ځائېږي يا مينه يا وېره.

دا ستا خوښه ده چه هر څه هلته ږدي او هر څه درته ښه ښكاره كېږي.

هو! دا ستا خوښه ده چه بلا كېږي كه لا لا كېږي؟

مگر زه له هغې تبتم او پدې بل پسې ځم.

دي راته ښه ښكاري او له هغې نه امان و پناه غواړم. كه قوت روې شي خلق ورنه

تبتي او كه ليلي شي ډېر مينان پيدا كوي.

د لوی خدای په پالک نامه او د ده په

توفیق

(۱۰)

هغه کار ته وړاندې کېږم چه کول ئې ډېر گران دی او نه کول ئې له یوه داسې مهم او ضرور کار څخه ډډه کول دی چه د وطن او ملت خیر خواهان او خدمتکاران له دغسې کارونو نه هېڅکله څنک نشی کولی. که ووايم چه دا کار آسانه نه دی او هر څوک ئې نشی کړی مبالغه نه ده حقیقت دی.

مونږ په سلو کښې یو تن د سواد خاوند نلرو او په سلو با سوادو کښې ایله یو ئې دغه کار کولی شی. دلته همدغه یو مشکل نه دی سل نور هم ورسره دي.

په نورو ځایو کښې کار کول گران دی او خبرې آسانه دی دلته خبرې کول له هر کار نه مشکل کار دی او څه لیکل یا څه ویل سل رنگه مسؤلیتونه لری.

دلته یوازی همدومره ویل چه ښه کوی او بد مه کوی بې خطرې او بې ضرره دی مگر په ښو او بدو باندې بحث کول او یو له بله ئې بېلول ډېر گران کار دی.

دلته ښه او بد داسې گډ شویدی چه اوس دغه تفریق ډېر زیات مهارت او ډېر لوی قوت غواړی. هغه اصول او مبادی چه نن په دنیا کښې مسلمات گڼل کېږی او د دنیا پوهان ئې تقریباً په اتفاق منی او احترام ئې کوی زمونږ هونښیاران پکښی سل خبرې لری او اورېدو ته ئې هم څوک حاضر نه دی منل خو لا څه کوی.

زمونږ د ځینو افرادو نننی وضعیت او حالت داسې معلومېږی لکه چه یوه سړی شپو خولی په سر کړی وی پتلون ئې اغوستی وی، څادر ئې په اوږو پروت وی او کوچیانۍ پښې ئې په خپو کړی وی په بازار کښې ځانته نکتائی اخلی نو د دغه سړی مزاج پېژندل سړی ته گران معلومېږی او څوک نشی پوهېدلی چه څه ورسره ووائې. دا چا ته نه ده معلومه چه دی د شپو په ځای پکړۍ ژر قبلوی او له پتلونه تېرېږی، که څادر او پښې په کرتۍ او بوټونو بدلوی، یا دا ټول پرېږدی او کوم بل خالص او معلوم وضعیت اختیاروی.

دغه شان گډوډ او مخلوط اوضاع د افکارو او خیالاتو په دنیا کښې هم شته ځکه دلته خبرې گرانې دی او راز راز خطرات ورسره شته.

زه يو مسلمان پښتون يم له ما نه به د خدای په فضل او توفيق هېڅکله ارادتا داسې خبرې وانورئ چه خدای دې نه کا د دين او مذهب مخالفت پکښې وی.

زه به داسې څه ونه وایم چه زمونږ د گران او محبوب پادشاه ادب او احترام پکښې نه وی ساتل شوی.

زه به داسې څه ونه لیکم چه د وطن او ملت ضرر پکښې متصور وی مگر سره له دې ټولو خبرو بنائې په ما باندې د ځينو له خوا اعتراضونه وشي او ځيني کسان راته بد بين غوندې شي ځکه چه حق ويل دومره ترخه وی چه د ادب په زور هم پکښې ډېر خوږوالی نه پیدا کېږي. له اجتماعي چارو سره علاقه لرل ارومرو شخصي او فردي علايق له ځينو کسانو سره خرابوی او بد زرونه بد وی.

دلته خلق په تاويلاتو کښې هم زښت ډېر مهارت لری او سمه خبره هم ډېره وړانولې شي. ځيني کسان دا کار د ثواب دپاره کوی او په دغسې خبرو ځان د چا دوست او خير خواه کاندې. خبرې ډېرې دي څه به دې سر خوږوم، زه دغه ټول مشکلات په نظر کښې نيسم او ناخبره دا کار نه کوم او نه پکښې کوم هوس دخل لری، زه پوهېږم چه يوې حقې مجادلې او مجاهدې ته را وړاندې کېږم او له لوی خدایه ځانته د ښه نيت او سم عمل توفيق غواړم.

زه يقين لرم چه دا هغه وخت او هغه ځای نه دی چه د يوه اخبار خپرول گټه ولری، ما ته دا معلومه ده چه پدې کار کښې مادی تاوان هم شته، زه دېته ملتفت يم چه زما اخبار به ډېر لوستونکی پیدا نکړی شي او ډېر خريداران به نلری مگر زه د ډېرې لږې معنوی فايدي دپاره هر څه قبلوم سره له دی او سره له ډېرو نورو خبرو د دې مبارک ایت (ولاکتموا الشهاده) د تعمیل دپاره حق ويلو او حق څرگندولو ته حاضرېږم.

نورې وېرې له زړه باسم او د پاك خدای وېره په زړه کښې ساتم.

د حق او حقيقت په مينه، د وطن او ملت د خدمت په ارزو، د ديموکراسۍ د حسن استقبال په نيت د خپل گران او ديموکرات پادشاه د ارزوگانو په پيروي پدې کار شروع کوم. او ټينک اميد لرم چه د وطن مصالح او منور طبقات به په ښه سترگه ورته وگوری.

د دی اخبار (اولس) مرام دا دی: ملی وحدت تقويه کول، د پوهی او تنوير خپرول، د ديموکراسۍ په اساس اجتماعي عدالت تامینول، د خوارو غريب غمخوری، د مظلومانو ملگرتيا او د حق پالنه اللهم اهدنا الصراط المستقيم.

واوری او خبر شی!

(۱۱)

زه دلته نه وم، بل چپرته وم، هلته خلق بل رازو، کورونه بل رازو، کارونه بل رازو
هلته ما هغه څه ولیدل چه تاسو به نه وی لیدلی، هغه څه مې واورېدل چه تاسو به نه
وی اورېدلی. په هغه ځای کې چې پسونه نه حالول مگر د انسانانو ونډې به ئې کله
کله کوله.

زما څو ومه ورځ وه چه یو بسکلی ځلمی په رڼا ورځ د څو تنو په مخ کې چې وواژه
مگر دا د ظلم او وحشت واقعه دومره عادی او معمولی تېره شوه چه ستر حاکم خو پرې
خبر هم نشو او حاکم خبر شو خو ورته را نغی.

د تحقیق دپاره ئې یو دوه تنه را ولېږل، په اولس کې هم څو تنه پیدا شوه چه قاتل
ئې ونبوده او حقه شاهده ئې پته نکره مگر د کلی خان او ملک د قاتل له پلاره پنځلس
زره روپۍ واخستې او له وایمه وایم چه په حاکم، قاضی چا او چائې ووېشلې، څه دوی
وخورې او څه نورو، دوه زره پکښې د مړی پلار هم واخستې او ابرائې وکره ځکه چه
ټول په بله خوا او د ده له لاسه هېڅ نه کېدل.

مقتول له خپل پلاره د نورو زیات سکني و ځکه هغوی خونبها زیاته واخستله.
په قاتل باندې یو کال قید و خوت مگر پلار ئې په ما او په بل پسې گرزېده چه په یوه
او بل سپارښتن وکړی او دا بې گناه بندى خلاص کړی.
دا واقعه خو مو واورېده اوس بله واورئ، زمونږ په کلی کې داسې خبرې ډېرې
دی.

هغه بله ورځ له ملا صاحب سره ناست وم یو سړی راغی چه په حاکم صاحب خط
راکړه چه ما یا زما کېده ونه وهی اوبندیان مونکړی ځکه چه هغه ورځ ئې هم غوښتی وو
اوراته ډېر په قارو. ملا صاحب ورته اول د ځوی دعا وکره او ټولو ویل چه ډېر ښه ځلمی
و، خدای دې وبخښی.

سړی بیا ملا صاحب ته وویل چه د خدای په لحاظ یو خط راکړه چه مونږ ته څه ونه
وائې او نور مو ونه رپړوی. ده ویل ځوی مې سیند وړیدی او پخپل اجل مړ دی مگر
حاکم صاحب وائې چه چا وژلی دی تاسې قاتل پتوی ځکه مو په وهلو قایلوم.

دا خبره ما غوندې ساده او نا بلده سړی ته عجیبه غوندې ښکاره شوه، ما ویل دا
څنگه کېدای شی چه د یوه سړی ځوی څوک مړ کړی او دی حکومت ته اطلاع

ورنګړی، ماته د حاکم صاحب په عقل او تمیز خدا راتله خو وروسته یوه او بل وویل (څاره دې د دوی بنده وی) چه په رښتیا دا هلك فلانکی خیلو وژلی دی او په سیند کښې ئې غورځولی دی مګر پلار ئې پوهیږی چه څه مې له لاسه نه کېږی او غریب سړی یم خوشی ولی په چا باندې ځان وژنم او د کار دارانو د پیسو اخستلو دپاره عرضونه کوم.

داسې خبرې ډېرې دی زه ټولی نه کوم او له مړونه تېرېږم ژوندوته راځم. یوه ورځ یو ځلمی راسره په لاره کښې ملګری شو چه ژبه ئې هم بندېدله او خبرې ئې په تکلیف کولې ما پوښتنه وکړه چه څه کار کوې ده د خپلې پرېشانی قصه راته پدې ډول شروع کړه:

مونږ دېرش څلویښت جریبه زمکه درلوده نور ټول رانه ظالمانو او خدای ناترسو واخیست اوس دوه جریبه راته پاته دی او هماغه پتی چه له مونږ نه نورو اخستی دی په دهقانی کرو.

پدې کښې هم مونږ څوک په قراره نه پرېږدی فلانکی صاحب وائی چه ستاسو په تره مې شپږ زره روپۍ دی چه درې نیم زره ئې ګټه کېږی نو ژر کوئ ماته نه زره او پنځه سوه روپۍ راکړئ، مونږ دا روپۍ نشو ورکولی او دا درې میاشتی وشوې چه ورور مې حاکم صاحب بندی کړیدی او د دایکې پیسې رانه غواړی.

ما وویل کوم شرعی سند لری ویلی نه خو وائی چه عرفی سند راسره شته چه ستاسو تره پکښې ګوته لکولی ده، ما بیا ټپوس وکړ چه تاسې پکښې څه وایاست ده ویل اوس خو مونږ چور منکر یو منکر که هماغه شپږ زره واخلي او سود را باندی حواله نکړی خپل پتی به خرڅ کړو او ځان به خلاص کړو مګر که په شپږو زرو قایل شو نورې هم رانه اخلی.

ما تعجب کاوه چه حاکم صاحب څنګه په حقوقی دعوه کښې بې له کوم شرعی سنده یو سړی درې میاشتی بندی کولی شی، هغه زما تعجب رفع نکړی شو بلکه نورئې هم زیات کړ او وئې ویل کله چه یو مشر سړی حکومت ته له مرکزہ راځی او محبس ګوری حاکم صاحب زما ورور له محبس نه باسی او له یوه پیره دار سره ئې چیرته لږې لېږی او چه هغه ولاړ شی بیا ئې بېرته په زندان کښې واچوی.

تاسې پدې خبره پوره باور وکړئ چه ستاسې په زندانو کښې که دغه شان پټ او غیر رسمی د غلا بندیان شته چه په ناحقه بندیان شوي او له زندانه نشی وتلی داسې رسمی بندیان هم شته چه محکمی پرې حکم کړیدی مګر د ورځی په زندان کښې دی او شپې

په کورونو کښې کوی یا د ورځې کورته ځی او شپه په محبس کښې تېروی. که د رجب خان خبره رښتیا وی نو حاکم صاحب د یوه بې گناه سړی د بندی کولو جبیره پدې باندې کړېده چه یو گناه کارئې له بنده ازاد کړیدی او د افراط و تفریط له یو ځای کولو نه اعتدال غواړي.

ملی حکومت

(۱۲)

یو وخت مونږ د حکومت په معنا کښې دومره ډېر فکر نه و کړی. چا به چه د حکومت په باب کښې څه خبرې کولې خلقو به گمان کاوه چه دی د مملکت پادشاه او سلطان یادوی مگر اوس پوه یو چه کابینه او اجرائیه قوه د حکومت په نامه یادېږی او شاهي مقام له دغه نامه نه پورته ځای لری. اوس مونږ وپوهېدو چه په یوه مملکت کښې درې قوته وی (قضائیه – تقنینیه – اجرائیه) چه دا ټول د مملکت پادشاه ته اطاعت او انقیاد لری.

قضائیه یا تشریحیه قوه هغه ده چه قاضیان او مفتیان ئې د شریعت په اساس د پادشاه په امر لری او هېڅوک پکښې هېڅ نشی ویلی.

تقنینیه قوه د مملکت له پارلمان څخه عبارت دی چه د قوانینو د تصویب او تدوین حق لری او د ملی شورا او اعیان په نامه دلته یادېږی.

اجرائیه یا مجریه قوه له کابینې څخه عبارت دی چه حکومت هم ورته ویل کېږی او ملی شورا ته مسئولیت لری.

د حکومت له لفظ سره اوس یو بل لفظ هم یو ځای کوی او ملی حکومت ورته وائی.

ملی حکومت یعنی څه؟

ځینې سادگان گمان کوی چه ملی حکومت هماغه دی چه د ملت له خپلو افرادو څخه جوړ شوی وی او ټول وزیران ئې د مملکت خپل سړي وی.

پوهان او هونبیاران دا تعریف نیمگړی بولی او وائی کوم حکومت چه د بل مملکت او بل ملت خلق پکښې شامل وی او پردی اشخاص پکښې وزارتونه او ریاستونه لری هغه خو بالکل اجنبی او غاصب حکومت دی چه د استعمار په نوم یادېږی. نو ملی

حکومت یوازی دا نه دی چه وزیران او رئیسان ئی پردی نه وی او خپل خلق وبلل شی بلکه علاوه پدې دا خبره هم پکښې شرط ده چه وزیران د ملت له افرادو د ملت د وکیلانو په اعتماد او خوښه انتخاب شوی وی او ملی شورا پرې خپل اعتماد ښکاره کړی.

نو که چېرې د یوه مملکت وزیر صاحبان د هغه مملکت خپل خلق وی مگر ملی شورا پرې بې اعتمادی ښکاره کړی ملی حکومت ورته نه ویل کېږي ځکه چه د شورا اعتماد شرط دی او د فقهاؤ په اصطلاح انتفاً د شرط انتفاً د مشروط دی.

د دی خبرې نوره خپر نه به نه کوو اوس به راشو دپته چه د ملت د وکیلانو اعتماد ولی دومره ضروری شرط گڼل شویدی؟

که چېرې یو ملت یا د ملت نمایندگان په صدراعظم باندې عام و تام اعتماد ولری او هغه بیا پخپلو وزیرانو صاحبانو خپل پوره اعتماد څرگند کړی نو بیا دپته څه حاجت پاته کېږي چه د وزیرانو په باب کښې له وکیلانو څخه د اعتماد رایه واخستل شی او وکیلان هر وزیر وپېژنی.

په دغه صورت کښې باید هغه وزیران چه د ملت وکیلان ئی هېڅ نه پېژني او ښه و بد ئی ورته هېڅ نه وی معلوم حکماً داسی وگڼل شی لکه چه د ملت اعتماد پرې موجود وی.

مگر حقیقت داسې نه دی او د دیموکراسی په اساس هغه حکومت چه په وزیرانو باندې ئی شورا بې اعتمادده وی او خپله بې اعتمادی ښکاره هم کړی ملی حکومت نه بلل کېږي.

په ملی حکومت کښې د ملی شورا اعتماد د کابینې په اعضاؤ و ډېر ضرور دی د دغه ضرورت په باب کښې دلته لږ غونډې بحث کوو او د چا خبره فلسفه ئی بیانوو:

که د یوه مملکت وزیران یوازی د یوه شخص په اعتماد مقرر شی ډېر امکان لری چه یو فکر که څه هم ډېر پوخ وی له سهوو او اشتباهاتو سره مخامخ شی او یو سړی وکړی شی چه د یوه شخص په نظر کښې ځان ښه ښکاره کړی او ښه نه وی مگر هغه وزیر چه د ملت اقتناع او د ډېرو وکیلانو اعتماد حاصلول ضرور کښې مجبور دی چه ډېره موده ډېر ښه ښه کارونه وکړی او عام و خاص ئی ښه والی ومنی.

پدی صورت کښې یو سړی کونښن کوی چه یو برجسته شخصیت پیدا کړی او د مهمو کارنامو او د خدمتونو په اثر عام محبوبیت او عامه خوشبینی حاصله کړی.

یو سړی دا کولی شی چه یو شخص، په نه خه وغولوی مگر د ډېرو کسانو غولول خه آسانه کار نه دی او ډېر لږ امکان لری.

بله خبره دا ده چه کابینه او وزیران د دیموکراسۍ په اساس د ملت وکیلانو او نماینده گانو ته مسؤل دي او وکیلان حق لری چه د مملکت په اجراتو کښې غور او دقت وکړی او حکومت پخپل سر پرې نږدی نو که چیری وزیران په ابتدا کښی د وکیلانو اعتماد حاصل کړي او د هغه په حق کښې خه بد بینی او بدگمانی نه وی موجوده بلکه اکثریت د شورا ورته خوشبین وی نو د ملی شورا او کابینې تر مینخ هر ساعت دومره ډېر نظری او عملی اختلافات نه پیدا کږی او وزیرانو ته یو ډول اطمینان حاصلږی همدغه اطمینان د دوی جرئت او فعالیت زیاتوی او دغه شان وزیران پخپلو کارونو کښې له ډېر تردد او تذبذب نه خلاص وی.

پدې صورت کښې یو ملت دا احساس او یقین کوی چه زه پخپله پخپل خان حاکم یم او د اجرائیه قوی قوت زما خپل قوت دی او حکومت هېڅکله داسې یو کار نشی کولی چه زما خوښ نه وی دغه شان حکومت هم باور لری چه ملت زما تر شا ولاړ دی او ملی قوت راسره په هر کار کښې ملگری دی.

دغسې وزیران له ملت سره په تماس کښې وی او ارو مرو په ملت باندې خپل خانونه پېژنی دا پېژندنه نه دوی د ملت له ټولو مشکلاتو، خواهشاتو او ضروریاتو خخه خبروی او له دغی پېژندگلوی خخه د حکومت او ملت تر مینخ یو ټینګ وحدت او محبت پیدا کږی.

دغه راز وزیران د ملت له حاله نشی غافل کېدلی او ددی په حای چه خانونه په یوه شخص پوری مربوط وگڼی له ملت سره خپل تعلق او ارتباط ساتی.

په همدغه اساس په ملت کښې د کار سړی او رجال هم پیدا کږی او اشخاص پدې فکر کښې لوږی چه په ملت کښې مقام او منزلت ولری.

ملی قایدین او لیډران هم په یوه ملت کښې هله پیدا کېدای شی چه حکومت ملی وی او یو سړی د ملت په حسن نظر مهم مقام ونیولی شی.

دغسې اشخاص د ملت په نبض هم پوهېدلی شی او د ډېرو اجتماعی امراضو په علاج موفق کږی. دوی بیا کولی شی چه په عمومی افکارو کښې ښه ښه تحولات پېښ کړی او نوې مفیدې مفکورې په خلقو باندې په آسانی ومني.

زمونږ هونبیاران

(۱۳)

څنگه چه زمونږ هر څه په بل راز دی او هېڅ مو د نورو غوندي نه دی یعنی زمونږ بناړونه، زمونږ سرکونه، زمونږ شفاخانې، زمونږ مامورین له نورې دنیا څخه ډېر ډېر فرقونه لری دغه شان زمونږ هونبیاران هم د نورو ملکونو له هونبیارانو سره هېڅ نه مقایسه کېږی.

د دوی عقل یو راز دی د هغوی بل راز. دوی یو شانته فکر کوی هغوی بل شانته دوی په یوه لار ځی هغوی په بله.

زمونږ هونبیاران وائی: یو سړی په لاره تېرېده یو مار ئې ولید چه د یخنی له لاسه بیخې مړ پر پروت و او هېڅ حرکت ئې نشو کولی، د ده زړه وسوزېده او مار ئې پخپل لستونی کبې را واخیست او روان شو، څه ساعت وروسته چه مار تود شو او ساه پکبې وغړېده مار د همدغه سړی له غاړې تاو شو او د ده د بدبختی سبب وگرزېده.

له دې قصې نه دوی داسې نتیجه اخلی چه ډېر ضعیف او عاجزه انسانان هم لکه بې دمې ماران داسې دی چه باید څوک پرې زړه ونه سپزی او نه څه احسان ورسره وکړی ځکه چه ډېر ځله احسان او دلسوزی بد عاقبت او بده نتیجه لری.

دا هونبیاران مونږ ته احسان او دلسوزی همدغه شان تصویر وی او د مار و انسان په فرق نه قایلېږی.

زمونږ هونبیاران دا هم وائی:

عاقبت گرگ زاده گرگ شود گر چه با آدمی بزرگ شود

دوی ډېر انسانان ګرګ او ګرګ زاده معرفی کوی او نور بنیادمان ترېنه وېروی.

دوی وائی: سر جاهلان بر سر دار به.

ما له دوی څخه ډېر ډېر او په وارو وارو اورېدلی دی: بې ادب را هر کجا یابی

بکوب.

دوی له مشفق استاد نه هم د شاګردانو دپاره جور او ظلم غواړی ځکه وائی:

جور استاد به ز مهر پدر.

دوی غواړی له تعلیم نه د ماشومانو زړونه په وهلو تور کړی او بیا ئې د جهل او

ناپوهی په ګناه په دار او سولی وڅپړوی.

دا و زمونږ ځينې پوهان او هونبیاران چه انسان ورته لکه مار او لپوه معلومپړی. نور
 نو ته ووايه چه ناپوهان او بې عقلا ن به څه غواړی او څه به کوی؟
 د انسان اصلاح په پوهه انسانان کړی ناپوهان ئې په وهلو د انسان کړی

۱۱ وایم - ۱۰ نه وایم

(۱۴)

دا وایم:

مونږ د کار سړی نلرو، علم او پوهه په مونږ کښې نشته، وری او برېښ یو، رنځوران مو
 نه جوړپړی. سرکونه وران او خراب دی.

دا نه وایم:

هغه وزیر یا دغه رئیس د کار سړی نه دی، په وزارت معارف کښې سل نقصانونه
 موجود دی. وزارت اقتصاد، صحیه، فواید عامه خپله وظیفه ښه نشی اجرا کولی، پخپلو
 کارونو کښې صحیح فکر نشی کولی، عملی فعالیتونه قناعت بخش نه دی، پیسې بېځایه
 لگپړی یا داسی نور...

دا وایم:

ما پخپله د امتحان په ورځ د یوولسم صنف هلك ولید چه معلم ئې ډېر صفتونه کول
 او د هغه د امتحان پارچه ئې په ډېر افتخار را وړاندې کړه مگر متاسفانه هلته (اتفاق)
 (اتفاق) او (اتحاد) (ایتحاد) لیکل شوی و.

دا هلك له دغې غلطې املاً سره له یوولسم صنف دولسم ته کامیاب ولاړ او یوولس
 صنفونو، یوولس کالو، یوولس معلمانو دا غلطی اصلاح نشو کړای.

دا نه وایم:

چه نقص په معلم یا په تعلیم کښې دی، په امتحانونو کښې څوک غور او دقت نه
 کوی، د مکتب مدیر یا د معارف رئیس ښه کار نه دی کړی، مفتش خپله وظیفه ښه نه ده
 اجرا کړی.

دا وایم:

مونږ يو له بله ظلمونه کوو، يو د بل مال خورو، غلطې دعوي کوو او ورو بې هم،
 څوک چه عرض و داد وکړی نه خوشحالیږی او ډېر سرگردانی وینی، که چا د چا په پتی
 د چا په کاله ناحقه دعوه وکړه او ډېرو خلقو ته حقیقت معلوم و بیا هم د خپل حق اثبات
 گران کار دی او څو کاله خوزره روپی. د خپل مال د خپلولو دپاره په کار دی.

دا نه وایم:

چه گرم څوک دی؟ نقص په چا کبې دی؟ ظلم څوک کوی؟ پردی مالونه چا
 خورلي؟ عرضونه ولی یو ځای ته نه رسېږی او عارض ولی پخپل عرض پېسمانه کېږی.

دا وایم:

رشوت خواره شته، لحاظونه کېږی، سړي وژل کېږی، په زندانو کېږی بېکناه بندیان
 هم شته.

دا نه وایم:

رشوت خور څوک دی؟ چا د چا لحاظ کړی؟ کوم سړی بل سړی وژلی دی؟ بېکناه
 بندی کوم یو دی؟ او چا بندی کېږی؟

اوس خو به پوه شوی یاست چه زه څه وایم او څه نه وایم؟

دوه جنازې

په یوه ورځ، په یوه ساعت کېږی له یوې شفاخانې نه دوه جنازې را ووتلې. هغه یو د
 کم خونۍ په وجه او دا بل د فشار خون په سبب مړ شوی و.

د هغه جنازه څلورو تنو په اوږو را اخستې وه او د دی بل د جنازې په موټر پسې بې
 حساب له لوی او واړه موټرونه روان و.

هغه یوه وینه نه درلوده ځکه مړ شو د دی بل وینه زیاته شوې او تېزه شوې وه ځکه
 ئې ژوند ونشو کړای.

دوی دواړه مړه شوه خو مرگونه ئې یو راز نه و او مرضونه بېل وو.

یوه د نورو وینې هم ځکلی وې او دېته محتاج و چه ډاکتران ئې له وجود څخه وینه

وباسی. بل ته چا خپله وینه هم نه وه پرې ایښی او بې وینې و.

یو د افراط او بل د تفريط له لاسه مړ شو.

هغه چه فقیر و او په فقر الدم مړ شو د هغه له مرگه د باختر آژانس هېڅ خبر نشو.

د دی بل د مرگ اطلاع اخبارونو په ډېر تاثیر او تاسف سره اخستی وه او د جرائدو پانی ئې په ماتم کبې توری شوی وې.

دا دواړه یو بادار او بل ئې نوکر و دوه کاله پخوا بناغلی بادار رنخور شو ډاکتر د نوکر ډېره وینه د رنخور په وجود کبې انجکشن کړه د نوکر قوی او سالم وجود ډېر کمزوری شو خو بادار په لږ وخت کبې د ښو خوراکنونو په زور او د عیاشی په وجه په فشار خون مبتلا شو چېرته چه دغه شان باداری او نوکری وی هلته همدغسې کپری او د یوه په حای دوه مری هوا د یوه کمزوری کول او د بل قوی کول د دواړو په مړینه تمامپری او د ظالم و مظلوم عاقبت همدغه شان وی.

دغه راز مرگونه مونږ طبعی مړینه بولو مگر په حقیقت کبې قتل او مقاتله ده.

دلته هم قاتل او مقتول شته مگر زمونږ پوليسان زمونږ حاکمان او زمونږ قاضیان پرې نشی پوهېدلی بلکه دوی له نورو نه دغه شان معنوی قتلونه ډېر کوی.

دلته دا عادت دی چه یو سړی که چا په ټوپک وویشت یا ئې په کتارو سوری سوری کړ د هغه پوښتنه کوی مگر که چا د چا ډوډی وخوره او هغه له لوری مړ شو نو دا مرگ قتل نه بولی او دغسې قاتل ته سزا نه ورکوی.

دغه شان مقتول ته څوک شهید هم نه وائی او نه پرې څوک تبې تری.

په رښتیا چه مونږ ډېر ظاهر بین یو او حقایقو ته نه یو ملتفت.

زمونږ ډاکتران هم مونږ غوندی دی او پدې نه پوهپری چه زمونږ اصلی مرض ظلم دی او حقیقی علاج عدالت دی. مونږ هېڅکله پدې نه جوړپرو چه د یوه وینه د بل په وجود کبې انجکشن کړو او په افراط و تفریط کبې خپل علاج ولټوو.

نا حقه د عوه

دلته ناحقه دعوی او د ناحقې شاهدان زښت ډېر دي. زمونږ قاضیان ښه خلق دي هر رنگه دعوی اوری او هر چا چه هر څه وویل غور ورته ږدی.

هغه بله ورځ د یوه سړي غوی د بل په شوتله کبې ټنډ شو چه په متی ترچورکی ورسېده د غوایی خاوند د شوتلی په خاوند دعوه وکړه او تاوان ئې غوښته ما گمان کاوه چه دی به ئې پدی گناه نیولی وی چه تا ولی خپله شوتله نه ساتله؟

ولې دې زما غوی په شوتله کبې دومره پربښوده چه ټنډ شی دا گمان بیخی بی اساسه نه وه ځکه چه دغه شان دعوی هم دلته ډېرې کپری او خلق ئې کوی. مگر د غوایی خاوند له دېنه هم خپله دعوه معقوله کړې وه او حقوقی رنک ئې ورکړی و. هغه

وویل د شوتلی خاوند له ما سره عناد درلود او زما د قلبی غویې ئې په لوی لاس پخپله شوتله کبې خوشی کړ.

په دغسی چالاکی او مهارت د غوائی خاوند د ناحقی شاهدانو او د ډېرو واسطو له برکته خپل ځان د شوتلی له تاوانه هم خلاص کړ او د غوائی تاوان ئې هم پوره او کامل واخیست.

زه وېرېرم چه حینې رشوت خواره چه د خلقو وینې څکی او په پردو مالونو ټنډېری او بالاخره په فشار خون مری د هغوی وارثان هم د غوایی وال له قصې نه خبر نشی او د شوتلو په خاوندانو د خون دعوه ونکړی. زمونږ هوبسیار او محتاط خلق له دغسی قصونه ډېر بڼه خبر دی او ځانونه په ډېر احتیاط ساتی، که دوی د چا غویې پخپل پتی کبې ووینی نو ډېر پام پرې کوی چه ټنډ نشی او لوی تاوان وروانوری.

دا خلق پدې پوهېدلي دي چه د شوتلو پتی د غوایانو د څر د پاره دی او باید غوائی پرې ماړه شی مگر دومره نه چه له ډېر مړښته وپرسېری او مړه شی.

که چیرې دهقانان بې پروایی وکړی او غوایان تر ټنډېدو په شوتله کبې پرېردی جاگیرداران او زمینداران ترېنه د خپلو غویو تاوان اخلی او داسې ئې نه پرېردی په رښتیا چه د دهقانانو وظیفه ډېره ګرانه ده چه باید غوایان نه وری پرېردی او نه ئې دومره ماړه کړی چه له ډېر مړښته مړه شی.

خبره له خبری ولاړېری او یوه چه کومه بله را په یادېری خبره په دعوو کبې ده، هغه شپه د مامور صاحب کور غلو وواځه او ډېر مال ئې ورځنې ویووړ مامور د کلی خلق و نیول چه تاسو ولی زما د کاله پیره نه کوله ولی مو زما مال نه ساته؟ یا غل او مال په لاس را کړی یا د مال تاوان له تاسو نه غواړمه.

د مامور صاحب ټول مال که څه هم د کلی د خلقو و او له دوی نه ئې اخستی و مگر ساتل ئې هم د کلی په خلقو لازم و چه د مامور صاحب په کور کبې به ئې ساتی.

د دې مال په وجه ډېر خلق ډېره موده بندیان شوه او په اخره کبې ئې لکه د شوتلو خاوند تاوان هم ورکړ او دغه حقوقی دعوه جزائی هم شوه.

دلته دغه شان نا آشنا دعوی ډېرې زیاتې دی چه هر څوک ئې باورولی هم نشی.

وائی چه یوه سړی ټول عمر په دعوو کبې تېر کړی و او هر څنګه ناحقه دعوه به چه وه ده به ورله کله چه دی مړ کېده نو ځوی ئې ورته ویل چه ابا ماته دې هم کومه دعوه پرې ایښی ده او که نه؟ ده ډېر فکر وکړ چه هېڅ دعوه نشته او ځوی ته ئې څه نه دی پاته مگر هر کله چه دی د دعوو په پیدا کولو کبې استاذ و او له نه څه ئې ډېره غټه خبره

پیدا کوله خپل حوی ته ئې وویل کله چا ما ستا مور ودوله ماما دې نهه میاشتي زما واده وځنډاوه، که ما نهه میاشتي د مخه واده کړی وای اوس به دې یو بل ورور هم گرزېده حوی ئې ډېر خوشحاله شو چه پلاره! دا خو د خون دعوه ده له دېنه به غټه دعوه بله چیرته وی؟

په رښتیا چه د ښو غوښو ښه ښوروا وی او له دغسې پلار نه همدغسې حوی پاتی کیري دغه راز دعوې دلته له پلرونو نه زامنو ته پاته شی او د حاکمانو مامورانو روزی خدای په همدغسې دعوو کښې ایښی ده.

وگورئ!

ښه وگورئ! سترگې مه پټوی خدای ته ورته دی د قیامت ورځ راتلونکی ده سترگې پټول حق نه ویل د حق په حای کښې چوپ کښناستل ډېره لویه گناه ده. وگورئ او په خیر خیر وگورئ که ستاسې سترگې خلاصې شوې که تاسی هر څه ولیده که ستاسې بینایي ثابته شوه ډېره لویه گټه به وکړئ.

ستاسې ډېرې بدبختی په سترگو غړولو لیدلو او کتلو ورکېږی.

تاسې د سترگو په حکمت ښه نه یاست پوه شوی او له خپلو سترگو نه مو پوره کار نه دی اخستی تاسې یو بل ته گورئ مگر څه نه وینی او څه نشی لیدلی.

تاسې به وایاست چه مونږ شپه ورځ پېژنو، تور او سپین بېلوو د انسان او حیوان فرق کوو که مونږ څه نه لېدلی نو هر گوره به د چاله موټر یا بکی لاندې شوی وو له گړنگونو به لوېدلی وو او بې لارې به تلو.

زه وایم اوس هم ډېر خلق په کږه لاره روان دي ډېر خلق په کندو کښې لوېږی او په ځان نه پوهېږی ډېر کسان د انسان او حیوان فرق نه کوي او خاین و صادق نه پېژني، دغه شان سترگې چه مونږ لرو نور حیوانات ئې هم لری د موټرو له مخی اوبنان هم ځانونه په څنگوی په پانونو او کمرو باندې نه ورځی وایښه او اوبه وینی د انسان لیده او کاته باید بل راز وی د بني آدم نظر باید سر سری او سطحی نه وي.

راځئ چه مونږ او تاسې د خپلو نظر امتحان ورکړو او خپله بینایي معلومه کړو.

پای

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**